

El CERE: cultura i comarcalisme

El 25 de setembre de 1982 es van reunir al local de *La Democràcia* de Móra d'Ebre representants d'ajuntaments i d'entitats culturals de la comarca per celebrar la I Jornada Cultural de la Ribera d'Ebre. Aquesta reunió va ser l'embrió que portaria a la fundació del Centre d'Estudis de la Ribera d'Ebre, el CERE, constituït formalment, després de gairebé un any de reunions en diversos pobles de la comarca, el 30 de juny de 1983 a Vinebre.

Des d'aleshores, la trajectòria del CERE ha estat presidida per la voluntat de contribuir a aconseguir -tal com diuen els Estatuts del Centre- *el desenvolupament, la divulgació i el foment dels valors culturals, científics i artístics de la comarca...* Amb aquestes finalitats, el CERE ha organitzat activitats diverses, ha convocat bianualment des de 1983 el Premi d'Assaig Artur Bladé i Desumvila i ha publicat periòdicament miscel·lànies i llibres que en major o menor grau estableixen una via clara de dignificació cultural que té per protagonistes el conjunt dels riberencs.

En aquests deu anys moltes persones han contribuït a fer realitat l'obra cultural del CERE, entre els quals caldria esmentar molt especialment Josep Maria Sàez, Joan Massip i Carmel Biarnès, capdavanters de l'entitat i que, entre moltes altres coses, van fer possible amb la seva dedicació a l'estudi i a la dinamització cultural que al diari *Avui* el periodista Xavier Garcia pogués afirmar en un article del 20 de març de 1988 que el panorama cultural de les comarques tarragonines s'estava transformant i que *Reus, Valls i la Ribera d'Ebre són, al costat de la capital, els centres d'irradiació*. Situar el prestigi cultural de la Ribera d'Ebre al costat del de Valls, Reus i Tarragona, constitueix sens dubte un elogi, però marca, si més no, un repte estimulanti i encoratjador.

Podriem assenyalar en la història del CERE tres etapes que en marquen el desenvolupament i la projecció actual. La primera abastaria des dels inicis fins al 1985. En el moment de publicar la segona Miscel·lània i havent presentat la convocatòria del II Premi d'Assaig Artur Bladé i Desumvila, Josep M. Sàez, com a portaveu de la Comissió Gestora de l'associació, podia ja afirmar amb un punt de satisfacció: *Ara ja fem palesa una tasca d'investigació que es duu a la nostra comarca, ja donem proves d'uns estudis assagístics i unes investigacions històriques que pregonen una vitalitat científica a la nostra Ribera. Ara ja som plural, ja som realitat palpitant*.

Amb la celebració a Miravet el desembre de 1985 de la segona assemblea de socis s'inaugurava una etapa de continuïtat i de consolidació guiada pel primer Consell Directiu del Centre, amb el seu primer president, Josep M. Sàez. Des de llavors el Centre ha augmentat la seva presència a la comarca -compta amb més de dos-cents associats- i ha acabat de perfilar la seva identitat. Però la pèrdua de persones que n'havien estat cor i ànima ha

estat difícil de superar i ha exigint un renovat esforç que configura el que he denominat la tercera etapa del CERE, encetada amb la presidència de Pere Muñoz. Ara, després dels anys d'inici i de consolidació i replantejament, el CERE ha d'aconseguir fer realitat un repte de futur, una nova frontera per impulsar la cultura a la Ribera, que necessita anar més enllà del pur voluntarisme i establir una estreta col·laboració entre les agrupacions culturals i el Consell Comarcal de la Ribera d'Ebre que, com a institució pública, ha de poder potenciar les iniciatives d'allò que s'ha denominat la societat civil. Som en temps d'esperança.

Una esperança que pot ser perfectament presidida pels principis que durant aquests deu anys han estat un constant punt de referència per al CERE: comarcalisme, dimensió nacional i construcció d'un programa cultural. Tres aspectes indissociables i sempre presents en les activitats i en les declaracions del Centre.

El comarcalisme configura un àmbit definidor. La comarca i l'estructuració territorial de Catalunya han estat una preocupació constant per al Centre i ja el desembre de 1984 es van encetar un seguit d'accions amb l'objectiu de debatre aquesta qüestió i de promoure el protagonisme de la Ribera d'Ebre defensant en tot moment la molt necessària unitat comarcal. Això explica la cura que s'ha tingut perquè els vuit números publicats fins avui de la Revista del Centre incloguessin estudis que fan referència a pràcticament tots els pobles de la comarca i perquè cadascuna de les revistes es dedicués a un poble diferent formant una sèrie que inclourà el conjunt dels nostres municipis. També les assemblees i especialment l'acte de més lluïment i prestigi de l'entitat, el sopar de lliurament del Premi d'Assaig Artur Bladé i Desumvila, s'ha procurat que se celebressin en llocs diferents, posant de relleu que la comarca es fa no des d'un sol lloc sinó poble a poble, amb la participació de tothom.

La dimensió nacional del CERE ha estat una altra constant. El localisme i el comarcalisme prenen sentit en el conjunt de la cultura catalana, una cultura interrelacionada amb les altres i que es vol viure amb tota la plenitud des de l'enriquidora tensió entre tradició i modernitat. Això es concreta en molts dels treballs publicats pel Centre i que es fan ressò d'algunes intervencions de convidats il·lustres que vinguts des d'indrets diversos de les Illes, el Principat o el País Valencià han compartit amb nosaltres l'afirmació cultural de tots els territoris de parla catalana. El CERE no és una iniciativa aïllada i manté intercanvis amb altres centres d'estudis i institucions del país, factors que ajuden a comprendre l'abast de l'entitat i una capacitat de convocatòria manifestada en les diverses activitats realitzades.

Des del CERE, doncs, s'ha treballat per impulsar la cultura a la comarca i s'ha anat establint un programa cultural que es vol popular, al servei del conjunt de la nostra societat,

i, ahora, ajustat al rigor intel·lectual que cal exigir a les propostes, activitats i estudis.

Si bé podem afirmar que gràcies a associacions culturals i al suport i iniciatives d'organismes públics com ajuntaments o Consell Comarcal ja ha començat a rodar tot el programa cultural a la Ribera, cal dir també que aquest es troba encara en el moment de l'arrencada i davant un trajecte d'horitzons llunyans. Per acostar-nos-hi caldria fer atenció a alguns dels projectes reivindicats des de fa anys des del CERE: completar i millorar la xarxa de biblioteques i crear una biblioteca i arxiu comarcals; emprendre mesures decidides per salvar el patrimoni comarcal i impulsar la creació d'un museu o d'un conjunt de sales d'exposició permanent en diversos pobles.

Fins ara s'han editat vuit miscel·lànies dedicades respectivament a La Palma d'Ebre, Rasquera, Tivissa, Flix, Ginestar, Riba-roja d'Ebre, Ascó i Móra d'Ebre. Les diverses revistes inclouen col·laboracions en els camps de l'arqueologia i la història; l'etnografia i la literatura popular; botànica i zoologia a més de reculls bibliogràfics i d'estudis sobre meteorologia, art, filosofia, llengua amb textos de creació literària i d'il·lustracions i fotografies.

Des del CERE s'han publicat en edicions pròpies o en col·laboració els llibres següents: *Visió de l'Ebre català*, d'Artur Bladé; *La creu de la mitja lluna*, de Carmel Biarnès, i com a obres guanyadores dels Premis d'Assaig: *La casa pagesa asconca* (1940-1970), de Jordi Ferrús; *La implantació de l'orde del Temple a la Ribera d'Ebre* (1148-1210), de Carmel Biarnès; *Els Hospitalers a la Ribera d'Ebre. Benissanet. SS. XVI-XVII*, de Pasqual Ortega; *La parla de la Ribera d'Ebre. Aspectes morfològics: la pronúncia àtona*, de C. Vega, X. Sàez, J. Mir i A. Pons; i *La Catalunya nuclear*, de Xavier Garcia; *La terrissa miravetana*, de Josep M. Sàez, que va guanyar el V Premi d'Assaig; *La premsa comarcal*, de Josep Sánchez i Cinta Margalef. Aquest Sant Jordi apareixerà el recull de contes d'Andreu Carranza, *Aigua de València*, editat en col·laboració amb l'editorial Columna, i per a començament d'estiu és prevista l'aparició d'una nova miscel·lània.

Finalment per a mitjans d'octubre vinent s'ha convocat el IV Premi d'Assaig Artur Bladé i Desumvila, que en aquesta ocasió tindrà com a escenari Tivissa, i el jurat del qual estarà format per Xavier Renau, Xavier Rius, Pere Català Roca, Manuel Raventós i Antoni Borrell, que actuarà com a secretari. Pel que fa a activitats, i ja amb la perspectiva d'un futur més llunyà, es troba en projecte la confecció d'un Arxiu Fotogràfic, l'inici d'una línia de treball sobre toponímia i llengua, i la celebració d'unes Jornades d'Estudi sobre l'orde del Temple.

JOSEP SEBASTIÀ CID
PRESIDENT DEL

CENTRE D'ESTUDIS DE LA RIBERA D'EBRE